

VIEŅYBĒ

78 M. 1 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn 7, New York

1964 M. SAUSIO (JANUARY) 1 D.

Telefonas:
APplegate 7-7257

KAINA 20 C.

NAUJŪJŲ METŲ RYTO ŠARMOJE.

Z. PIEČIAČIO NUOTR.

Naujuosius 1964 Metus pradėdant

78-uosius Vienybės metus pradėdant šia pirmąja Naujųjų 1964 Metų laida ir siekiant geriau patarnauti skaitytojams ir skelbėjams, laikraščio išleidimo data pakeičiama iš penktadienio į trečiadienį. Tai daroma svarbiausia todėl, kad norima, jog Vienybė savo skaitytojus tos pačios savaitės bėgyje pasiektų ne tik New Yorke, bet Chicagoje, Floridoje, Kalifornijoje ir kitose tolimesnėse vietose.

Nuo 1961 m. (birželio mėn.), kai, vėloniui Juozui Tysliavai pagėdaujant, Vienybė pradėta spausdinti geresniame ir baltesniame popieriuje, spaustuvėje, kuriuje laikraštis dabar spausdinamas (35 mylių nuo New Yorko), buvo susidurta su tam tikromis kliūtimis. Ten pat spausdinami apie 50 kiti į ofsetinę techniką perėję laikraščiai, bet tik Vienybė ir keletas kitų naudoja geresnį popierių. Kadangi savaitės pabaigoje ne visuo-

V. TYSLIAVIENĖ

met buvo spėjama Vienybė laiku atspausdinti, spaustuvės pagėdavimu, laikraštis dabar bus spausdinamas savaitės pradžioje.

Bendradarbiai prašomi korespondencijas, žinias ir nuotraukas stengtis pristatyti ne vėliau ketvirtadienio, o garsinti: mai bus priimami iki penktadienio ryto.

Šia proga kreipiamės į visus skaitytojus, prašydami taip pat mums padėti, laiku atnaujinant prenumeratą.

Nuo 1964 m. vėl keliamos spausdinimo kainos ir pašto persiuntimo išlaidos. Vienybės prenumerata paliekama ta pati - 7 dol. metams, bet 5 centais pakeliama pavienių numerių egz., vietoje 15 c. bus parduodama po 20 c.

Maloniai prašome skaitytojus atsižvelgti, kad kainoms pakilus, laikraščio leidimas sunkėja. Giliai bū-

sime dėkingi rėmėjams, kurie mums padės savo aukomis.

Iš savo pusės stengsimės ne tik sureguliuoti laikraščio leidimą, bet ir turiniu jį nuolat tobulinti.

Naujųjų 1964 Metų proga sveikiname visus skaitytojus, bendradarbius ir rėmėjus.

PLYŠIAI GELEŽINĖJE UŽDANGOJE

100,000 vokiečių iš Vakarų Berlyno Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių proga, per "gėdos stenoje" iškaltus plyšius ėjo į sovietų okupuotą zoną Rytų Berlyne aplinkyti savo artimųjų, nuo kurių tapo atskirti jau tretį metal. Taip vokiečiai rūpinasi savaisiais, likusiais už geležinės uždangos.

Kaip lietuviai laisvame pasaulyje rūpinasi savaisiais, gyvenančiais už geležinės uždangos, nuo kurių

MES VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Amerikiečiai turi įpratimą prieš Naujus Metus prižadėti elgtis pagal pasidaromas "rezolucijas", kurias vėliau prieš kitus naujus metus reikalinga panaujinti. Vienybės leidėja, redaktorai ir bendradarbiai nepalaužiamai laikysis rezolucijos leisti (ir vis tobulinti!) poeto Juozo Tysliavos paliktą, naujai jo apipavidalintą, seniausią sąmoningų lietuvių laikraštį pasaulyje - Vienybę. Leis jo pasirinkta nuotaika: tautiniu laikraščiu, plačių liberalinių pažiūrų, nevengiančiu nei kontroversinių klausimų nei žmonių, jei tik, kaip prof. M. Biržiška sakydavo: Tai neša naudą tautai.

Per 77 metus, "vienybė visų lietuvininkų" buvo vienybininkams, nuo pirmutinių iki dabartinių, veiklai kelrodžiu, nes lietuvininkais esame gimę, o išėivijoje tik vienybėje glūdi sąmoningų lietuvių galybė. Žmogui įgimta kontroversinių klausimų nemėgti, nes tinginiauti malonu. Senovės graikų civilizacijoje kai kurie piliečiai ėmė nemėgti stabmeldžių Kristumi pavadinto filosofo Sokrato. Girdi, keblių klausimų statymu jis "tvirkinęs jaunimą", "įžeidžias dievus", "griaunęs valstybinę santvarką". Tikrovėje jis tevertė piliečius giliau galvoti. Sudarė jam bylą ir pasmerkė mirti.

Tęsiama 4 psl.

Mirė du kultūrinikai

Poetas Kleofas Jurgelionis ir kompozitorius K. V. Banaitis

Amerikos lietuviams ruošiantis ir švenčiant Kalėdų šventes, su šiuo pasauliu atsiskyrė du žymūs jų šeimos nariai, tai poetas Kleofas Jurgelionis ir kompozitorius Kazimieras Viktoras Banaitis.

K. Jurgelionis pasimirė Kalėdų išvakarėse, gruodžio 24 d., Kalifornijoje ir palaidotas gruodžio 27 d. K. V. Banaitis mirė pirmąją Kalėdų dieną New Yorke ir palaidotas gruodžio 28 d. Long Island šv. Kazimiero kapinėse.

Jurgelionis (Kalėdų Kaukės pseudonimu) ir savotikra pavarde yra pažįstamas kaip poetas, kritikas, vertėjas ir redaktorius. Jisai buvo gimęs 1886 m. Kupiškėje. Jei būtų gyvenęs, šių metų sausio 1 d. būtų sulaukęs 78 m. amžiaus.

Jisai augo Panemunėlyje, 1896 m. nusikėlė į Petrapilį. Tenai lankė šv. Kotrynos progimnaziją, o vėliau valstybinę gimnaziją. Buvo išitraukęs į revoliucinę veiklą.

Dar visai jaunas būdamas tapo pirmuoju Petrapilio lietuvių teatro direktorium ir vedėju. Iš jo pirmasias scenos pamokas yra ėmęs ir Kipras Petrauskas. Petrapilio laikais atsirado ir pirmieji Jurgelionio kūriniai. Eilėmis ir proza jisai pradžioje išvertė Adomo ir levos operetę.

Už savo dalyvavimą revoliuciniame judėjime 1907 m. pateko į kalėjimą, iš kur pasprukęs, per Suomiją atsi-

dūrė Prancūzijoje, vėliau Skotijoje, tenai redagavęs vietos liet. laikraštį Rankpelnis ir kartu išmokęs raidžių rinkėjo darbo.

Iš Skotijos Jurgelionis atsidūrė Lenkijoje, kur Krakovo universitete studijavo kalbotyrą. Iš šių studijų vėliau atsirado jo veiklas lenkų kalba - Panemunėliotarmės fonetika, 1911 m. išleistas Amerikoje lietuviškai.

Amerikon atvyko kviečiamas K. Račkausko-Vairo. Dirbo Scrantone prie dr. Šliūpo Laisvosios Minties kaip spaustuvininkas, paskui Chicagoje redagavo Oišausko leistą Lietuvą, buvo dienraščio Naujienų vedėju, Chicagoje baigė DePaul universitete teisę, bet advokato praktika nesivertė. Po 1930 m. per radiją per 5 metus pats rašė ir režisavo labai populiarius savaitinius vaidinimus "Makalų šeimyna".

1938 m. buvo SLA seime išrinktas Tėvynės redaktorium. Jam redaguojant, Tėvynė buvo vienu įdomiausių liet. savaitraščių Amerikoje. Savo padėjėja ir sekretore jisai buvo pasikvietęs Valeriją Vaidaitę-Tysliaviene.

Jurgelionis buvo griežtai nusistatęs prieš karą, ir Tėvynėje savo vedamuosiuose išėjo į atvirą kovą prieš jį. 1941 m. dėl jo rašinių prieš JAV išstojimą į II Pas. karą, SLA Pildomoji Taryba dėl kontroversijų su valdyba jį buvo pašalinusi iš redaktoriaus pareigų.

Tęsiama 2 psl.

Mirė poetas Kl. Jurgelionis ir prof. K. V. Banaitis

KLEOFAS JURGELIONIS (1886 - 1963)

Atkelta iš 1 psl.

Pennsylvanijos valstybėje, netoli Binghamtono, N. Y., Jurgelionis buvo nusipirkęs ūkį, kurį dėl nesveikatos po kelių metų pardavė, persikėlė į Chicago ir vėliau su žmona Henrietta (trečiąja) išvyko į Kaliforniją, kur ir pasimirė.

Dar prieš šias Kalėdas jo žmona Vienybės leidėjai rašė, kad Jurgelionio sveikata pablogėjusi ir turėjęs persikelti į Nursing Home.

Jurgelionis buvo didelis individualistas.

Plačiai sekė lietuvių ir viso pasaulio literatūra, nepaprastai daug skaitė. Savo poezijoje jisai pasižymi šviežiais motyvais ir origi-

nalia mintimi. Jambūdingas turinio ir formos darnumas, kalbos kultūra ir estetinis apdairumas.

Kūrybingiausi jo metal buvo prieš I Pas. karą ir jo pradžioje. 1911 m. jisai išleido "Deklamatorių", 1913 m. "Mįslių knyga" (1135) mįslių rinkinys, 1915 m. Shakespeareo Macbeto vertimą, 1916 m. savo poezijos rinkinį "Glūdi liūdi". N. Godynėje atspausdinta jo 2 v. eiluoata liet. pasakos dramtizacija "Saulės dukra", vėliau jo poezijos buvo spausdinama po II Pas. karo JAV lietuvių periodikoje.

Gillamė nuliūdime paliko žmoną Henrietta, sūnų ir kt. artimuosius.

Kompozitorius Banaitis knygų leidėjo ir Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro Sallamono Banaičio sūnus, buvo gimęs 1896 m. Šakių apskr., Sintautų vals., Vaitiekupių k.

Mokėsi Kaune, Roslavlyje (Rusijoje), 1921 m. Pragoje studijavo kompoziciją, vėliau persikėlė į Leipcigą, kur universitete studijavo filosofiją ir meno istoriją, o konservatorijoje kompoziciją, forteponą ir muzikos pedagogiką.

Kaip muzikos mokytojas dirbo Kaune valst. muzikos mokykloje (1933 m. paverstoje konservatorija), 1937 m. paskirtas konservatorijos direktorium, 1938 m. pakeltas profesorium. 1940 m. sovietų okupacijos metu pradžioje atleistas iš direktoriaus pareigų, paskui vėl grąžintas.

II Pas. karo sukuriuose palikęs Lietuvą, atsirado Vokietijoje, kur vedė liet. chorą Muehldorf a/Inn, Amerikoje gyveno nuo 1949 m. Brooklyne, pradžioje dirbdamas su Operetės choru ir vyrų oktetu, vėliau turėjo privačią muzikos studiją. Pastaruosius metus sunkiai sirgo.

Kompozitorius per savo gyvenimą yra sukūręs gausybę kūrinių, kurių didžiulima paliko rankraščiuose Lietuvoje ir Amerikoje.

Jo muzikos kūriniai solo forteponui Sutemos gies-

KAZIMIERAS V. BANAITIS (1896 - 1963)

mės ir vizijos, Sonata rap-sodijs h-moll, violončelei ir forteponui, sonata smuikui ir forteponui, siuta ar-fai, smuikui ir klarnetui (V. Tysliavienės pastango-mis pirmu kart Amerikoje pastatyta viename iš Viena-bybės metinių koncertų, dalyvaujant Toscanini orkes-tro pagarsėjusiam artistui E. Vito ir kt.), preliudijų ciklas, variacijų ciklas, simfoninis paveikslas "Va-ka-rui artėjant" ir gausybė smulkesnių dalykų.

Iš vokalinės muzikos kūrinių - solo dainos pagal įvairių poetų žodžius, chorui kantatos "Kunigaikštienės Birutės giesmė" ir "Sveika būk, Tėvų šalie", Agnus Die, dainų ciklas "Sugrįžusiam Vilniui".

Išleisti chorui subalsuoti

liaudies dainų 4 sąsluviniai vienam balsui su forteponu, mišriajam ir vyrų chorams. Vienas jo pastarųjų kūrinių buvo opera "Jūratė ir Kastytis", kurios pastatymo Amerikoje, jis, deja, jau nesulaukė.

Banaičio dainų turi įre-kordavę Miuncheno, Bre-meno ir Hamburgo radiofo-nai.

Šalia muzikos darbo, jisai yra rašęs Lietuvos ir trem-ties lietuvių spaudoje muzi-kos klausimais.

Kompozitoriaus palai-kal buvo pašarvoti Šalinsko lai-dojimo koplyčioje Woodha-vene, kur gruodžio 27 d. va-kare New Yorko lietuvių suruošė atsisveikinimą.

Pabaiga 12 psl.

Melodija simfonijoj

Simfonija garšais pritvinkus
Akomponavė svajonei
Po persiško kauro spalvom,
Rusvom, geltonom, melsvom,
Kai atminties ir meilės nitys
Iš kamuolio nematomo
Suaudė man tave,
Taip žinomą, taip artimą,
Taip mylimą ir nepažįstamą.

Šypsodama slaptai,
Arti ir toli nuo manęs,
Tu savo veidu mane guodei
Ir kūnu masinai...
Vedei mane į kalną takeliu,
Nedavusi man rankos,
Ir stūmei, traukei
Uolos viršūnėn,
Debesin,
Pakriūtėn, prapultin,
Tamson.

Ir sutemai.

"Kur pradingai?" šaukiau.
Sugrįšk, sugrįšk,
Marija, Damula,
Stefanija, Lesbija,
Helena, ar kuo vardu
Bebuvus, grįšk!"
Ir tu grįžai,
Kaip žiburys.
Buvai gera,
Visais man žinomais vardais
Gera.

Vedei mane dabar į rausvą pilį.
Visai nevesdama,
Viršuj, nuo laipto viršutinio,
Pamiojai man—
Sekiau tave
Per geležim išmargintas duris
Iš kambario į kambarį,
Nuo sosto iki sosto,
Nuo stalo iki stalo,
Nuo lovos iki lovos
Rausvos pilies
Pritvinkusioj tyloj.

Ir vėl tavęs nebemačiau.

Šaukiau, gal dainavau:
"Sugrįšk, Marija,
Damula, Radasta, Cecilija,
Salome, Kunigunda, Edna,
Xavera, Lesbija, Helena,
Ar kuo vardu bebuvus, grįšk,
Visais man žinomais vardais išsyk
Sugrįšk,
Sugrįšk.

Ir tu grįžai.

Ir vėl mane vedei
Pro langą, pro bažnyčią,
Pro obelių ir vyšnių sodą
Su žvakėm ant šakų,
Per šilką, deimantus ir auksą pievoj,
Per laumių marškinius
Pakrūmiąs tirpstančius prieš saulę,
Per plačią šypseną dangaus
Myluojančio mieguistą žemę.
Sekiau tave,
Žvaigždės atokaitoj užburtas,
Ir numaniau:
Tai tu buvai tas langas,
Tas sodas, žvakė ir bažnyčia,
Tie deimantai, tas auksas ir šilkai,
Ir laumės marškiniai,
Ir šypseną dangaus,
Ir džiaugsmas mano.

"Sustok,
Esi kelionė ir kelionės galas!"
Ir mano palytėta,
Tu vėl man pragaišai.
Liūdnai.

Ir veltui skubinau į kalną ir į pilį,
Į sodą, krūmus ir bažnyčią,
Ir veltui mačo lūpos dėstė
Litanijas vardu
Tau pavadinti...

Melodija simfonijoj,
Tu aidu man nesugrįžai.
Nesugrįžai.

KL. JURGELIONIS

Cosmos Parcels

Express Corp.

Licensed by Uneshposyltorg
Pirma pilnai primoketus uzsakymus
AUTOMOBILIŲ - PIANŲ - VALYTUVŲ - ŠALDYTUVŲ
SIUVAMŲ MAŠINŲ ir daug kitų Sovietų gamybos daiktus
Uzsakymai gavėjui pristatomi per 5 iki 70 dienas

Prasykite nemokamo kainarascio ir visoms informacijoms
rašykite ar telefonuokite

COSMOS Express Corp

45 WEST 45th STREET, New York 36, N.Y.
Telefonas - CI 5-7905

THE

Te! TAYlor. 7-9842

Arlington

385 Arlington Ave.
Brooklyn 8, N. Y.

Restaurant
Ona ir Jonas Valaičiai

LIETUVIŠKOJE ČICAGOJE

* PROF. VLADAS JAKUBENAS išvyko į Floridą, kur žada praleisti mėnesį laiko. Su juo išvažiavo Jakubėnienė ir dail. P. Kaupas.

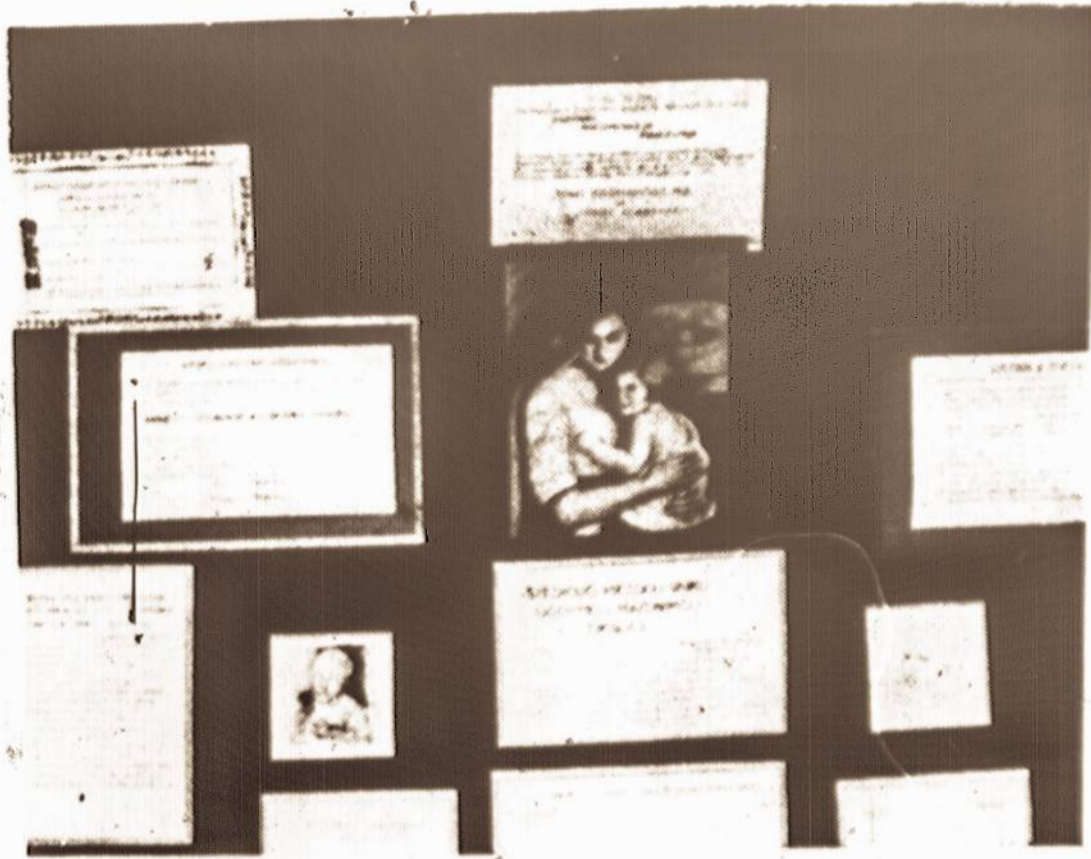
* CHICAGOS "Lietuviškoje" mergaičių gimnazijoje (High-School) veikia lietuvai-

Jaunos skautės platina naujausią knygėlę vaikams - Nijolės Jankutės "Zebriuko nuotykių miške" Alvido sukaktuvinėje šventėje Chicagoje. Z. Degučio nuotrauka

čių ratelis "Rūta." Apie šį ratelį praėjusiais metais Amerikoje viešėjęs dr. Jonas Grinius, savo įspūdžiuose atsiliepė kaip "nutautinimo priemonę." Šio ratelio sekretorė Živilė Keliuotytė spaudai išsiuntinėjo ilgesnį pareiškimą, kuriame sakoma: "Mums visoms lietuvišioms, priklausančioms Rūtos Rateliui, labai skaudu, kad dr. Grinius paskelbė tokias neteisingas, skaudžias žinias apie mūsų ratelio veiklias nares, mūsų neatsiklauses nei neapsilankęs. Rūtos Ratelis įsteigtas palaikyti lietuvių, jos kultūra, ugdyti mumyse meilę savo tautai ir kalbai. Į ją stoja ir būna priimtos tik lietuviškos ateivių tėvų, mylinčių savo tėvynę, kalbą bei papročius ir moka gražiai lietuviškai kalbėti." Reikia pridurti, kad šioje "lietuviškoje" gimnazijoje lietuvių kalbos kursas yra tik dviejų metų, o kaikurios "svetimos" kalbos dėstomos visus 4 metus.

* Lietuviai stropiai ruošėsi sutikti Naujuosius Metus triukšmingose puotose. Kaip skelbėsi Chicago lietuvių spaudoje, "Jaukius, maloniūs, linksmūs" ir visokius kitokius sutikimus rengia šios organizacijos: Šviesa-Santara (Oakbrook-Drake viešbutyje), Studentų At-kų draugovė (Charles Continental House), LF Bičiuliai (Chateau-Busche salėje), ramovėnai-birutininkės (Dariaus-Girėno salėje), LFK Lituanica (Lietuvių Auditorijoje) ir dar bent 10 kitų grupių.

Alvido 5 metų veiklos paminėjimui suruoštos parodos dalis. Paroda ir minėjimas su menine dalimi įvyko lapkričio 17 d. Gage parko pastate. Z. Degučio nuotrauka

RAGINA APLANKYTI LIETUVĄ

Chicago rajoninis laikraštis "Brighton Park and McKinley Park Life" įdėjo Tony Yuknio pasikalbėjimą su teta J. Zuriu, pavadintą -- "Visits Lithuania -- Judge Zuris Returns from European Tour."

J. Zuris čia pareiškė, kad Vilniaus aerodromas jį nustebino moderniais įrengimais, kad jo viešbučio kambaryje buvęs televizijos aparatas, kad jam buvo pasiūlyta pabūti ilgiau Lietuvoje negu jis buvo planavęs. J. Zuris pasipasakojo ir apie savo kelionę į Kauną, kuris jam padarė gero įspūdžio.

Į klausimą: ar yra veikiančių bažnyčių, teisėjas atsakė netiesioginai, pažymėdamas: "Bažnyčias dau-

gumoje lanko senj žmonės. Jauni žmonės, kurie lanko bažnyčią, negali gauti gerų darbų ar paaukštėjimų."

Paklaustas, ar kiti turėtų vykti į Lietuvą, J. Zuris atsakė teigiamai, pabrėždamas, jog Lietuva yra graži šalis ir kad viešėjimas Lietuvoje duoda inspiracijų dirbti šio krašto naudai. Pažymėjo, jog artinintis į Vilniaus aerodromą, jam širdis pradėjo smarkiau plakti.

Prie šio pasikalbėjimo tenka pridėti, jog daug Amerikos lietuvių kaip tik ruošiasi bendroje grupėje aplankyti Lietuvą 1964 m. balandžio mėn. Tuomet tėvų žemėje viešės Vienybės leidėjos V. Tysliavienės organizuojama ekskursija.

Pabaltiečių Sporto Federacijos veikla

Lapkričio 9 d. Clevelande įvyko 1963 m. Pabaltiečių Sporto Federacijos metinis suvažiavimas - konvencija, kurioje dalyvavo JAV-bių ir Kanados lietuvių latvių ir estų sportinių vadovybių atstovai bei PSF-jos pareigūnai.

Suvažiavimas priėmė praėjusių metų PSF-jos darbus ir nustatė gaires ateinančių metų veiklai. Kaip jau anksčiau buvo skelbta, 1964 m. įvyks S. Amerikos Pabaltiečių Olimpijada. Suvažiavime buvo parengta Olimpijados programa.

Olimpijada nutarta rengti 2 ratais. I-įj ratą rengia latviai 1964 m. gegužės 2-3 d. Clevelande. Programoje - krepšinis, tinklinis ir stalo tenisas.

II-įj ratą rengia lietuviai - 1964 m. birželio 27-28 d., Clevelande, ar, eventuausiai, kitoje vietovėje. Programoje - lengvoji atletika, plaukymas, lauko tenisas ir futbolas (soccer).

Ypatingai nutarta plėtoti pabaltiečių sportinę veiklą priaugančiam jaunimui, žymiai padidinat ateinančių metų varžybų programą prieauglio klasėse.

Taip gi nutarta plėsti pabaltiečių veiklą - steigiant pabaltiečių sporto federacijos skyrius didesnėse vietovėse, organizuojant lokalinio pobūdžio varžybas, stiekiant per sportą glaudesnio socialinio bei kultūrinio bendravimo ir pan. Bus stengiamasi duoti platesnių informacijų apie kiekvienos

tautybės sportinę veiklą, išleidžiant neperiodinį biuletenį.

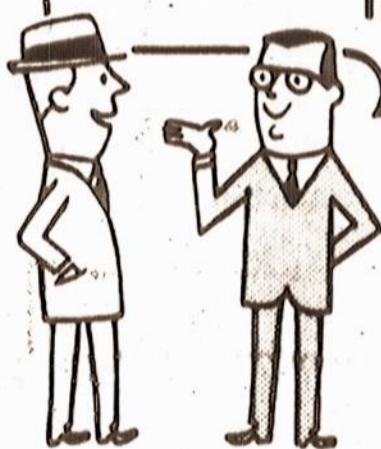
PSF-jos vyriausias organas yra Vykdomasis Komitetas (Executive Board), kurį sudaro 12 asmenų - iš kiekvienos tautybės po 4. Komiteto kadencija - 2 metai. Atstovus skiria paskirų tautybių sportinės vadovybės. V. K-tui vadovauja kiekvienos tautybės eilės tvarka. Dabartinis VK-tas sudarytas perleistas metais. Jam vadovauja latviai. Pirminku yra žinomas latvių sporto veikėjas V. Baumanis, sekretorium -- mūsiškis A. Bielskus. Kiti mūsų atstovai yra V. Jokūbaitis (Cleveland), J. Gustainis (Toronto), P. Petrutis (Chicago) ir protokolo sekretorė R. Besperaitytė (Cleveland).

Šalia pabaltiečių Olimpiadų žaidimų, šį sezoną yra numatyta suruošti pirmąsias S. Amerikos Pabaltiečių slidinėjimo varžybas, kurių rengėjais sutiko būti estai. Varžybų data ir vieta bus paskelbta.

FASK-tas

* PROF. JAN OTREBSKI, lenkų kalbininkas, šiuo metu gyvenęs Poznanėje, užbaigė ir atidavė spausdinti Lietuvių k. Gramatikos II tomą (žodžių darybą). Dabar domisi įtvirtinę kalba, lietuviškais vietovardžiais. Be to, dar rašo etimologinį lenkų kalbos žodyną.

Dabar - nelaukiant!
Aukščiausias bankų
nuošimtis New Yorko
valstybėje naujiems
indėliams

4 1/4 %
(METUS)

Visiems indėliams

Paskutinis dividendas paskelbtas
gruodžio 31, 1963 laikotarpui baigiantis.

APSKAIČIUOJAMI METŲ KETVIRČIAIS
nuo padėjimo dienos

P pinigai padėti iki
SAUSIO 15
uždriba dividendus nuo
SAUSIO 1

THE
**KINGS COUNTY
SAVINGS BANK**

FOR
INFORMATION
TELEPHONE
PYramid 9-6100

Incorporated 1860
Member Federal Deposit Insurance Corporation
Massapequa Office
Hicksville Road at Jerusalem Avenue
(Opposite Holiday Park Shopping Center)
Massapequa, N. Y.

Central Office
539 Eastern Parkway at Nostrand Avenue
Brooklyn 16, N. Y.

Broadway Office
135 Broadway at Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

SVARBESNI LIETUVIŠKI

Toronto, Kanadoje, įvykusio Pasaulio Lietuvių Rendraomenės Seimo delegatai.

Jautriausias 1963 m. įvykis

Turbūt pats jautriausias įvykis, sujudinęs ne tik visą Ameriką, bet ir platųjį pasaulį, buvo JAV prezidento Kennedy nužudymas. Kennedy žuvo nuo žudiko kulkos lapkričio 22 d., palaidotas lapkričio 25 d. Arlingtono tautinėse kapinėse.

Bet tie metal pasižymi mirtimis ir kitų žymių žmonių. Birželio 3 d. mirė Popiežius Jonas XXIII, sulaukęs 81 m. amžiaus, pagarsėjęs savo reformatoriškumu visame pasaulyje ir savo enciklika "Pacem in Terris" sulaukęs pagarbos iš visų pasaulio tikybos atstovų.

Naujuoju Popiežium birželio 21 d. išrinktas Milano arkivyskupas Montini, kuris pasirinko Pauliaus VI vardą. Tų pačių metų pavasarį, vasario 8 d., buvo nužudytas Irako premjeras Abdel Karem Kassas, lapkričio 1 d. karinio perversmo metu žuvo Pietų Pietnamo prezidentas Diem ir jo brolis Ngo Dinh Diem.

Erdvėje ir tarptautiniame bendravime

Gegužės 16 d. JAV majoras L. Gordon Cooper sėkmingai apsuoko žemę, padarydamas 22 orbitas per 34 val. ir 20 min.

Beveik po mėnesio, birželio 19 d., du sovietų kosmonautai, jų tarpe moteris (iš viso pirmoji istorijoje), sėkmingai apsuoko žemę.

Birželio 20 d. JAV ir Sovietų Sąjunga pasirašė sutartį dėl tiesioginio susisiekimo tarp Washingtono ir Maskvos, taip vad. "Hot line".

Liepos 25 d. Maskvoje priimta sutartis, dalinai draudžianti atominius bandymus. Po ja inicijalus padėjo JAV, D. Britanijos ir Sov. Sąjungos atstovai. (JAV Senatas tą sutartį ratifikavo rugs. 22 d.)

Rugsėjo 15 d. naują valstybę sudarė Malajai, Sarawak, Britų S. Borneo ir Singapūras.

Rugsėjo 20 d. Prez. Kennedy Jungtinėse Tautose pasiūlė Sov. Sąjungai kartu rengti ekspediciją į mėnulį.

Rugsėjo 29 d. prasidėjo antroji Vatikano susirinkimo sesija, jau prie naujo Popiežiaus — Pauliaus VI. Sesija užbaigta gruodžio 4 d. Tuo pat kartu Popiežius pranešė apie savo kelionę į Palestiną.

Liepos 21 d. paaiškėjo nesantaika tarp Maskvos ir Pekino, kai pasitarimai tarp Sovietų Sąjungos ir kom. Kinijos komunistų ideologiniais klausimais iširo Maskvoje.

Tęsiama 7 psl.

Rugpjūčio mėnesį Argentinos Lietuvių Palsas minėjo savo 35 m. gyvavimo sukaktį. Nuotraukoje: seniausias pasaulyje lietuviškas laikraštis Vienybė sveikina seniausią liet. laikraštį Pietų Amerikoje - leidėjui P. Ozinskui S. Markšilūnaitė įteikia Vienybės dovaną.

A. Gričiū

seja ir piūtis

SATYRINĖ TRIJŲ VEIKSMŲ KOMEDIJA

ANTRAS VEIKSMAS

PIRMAS PAVEIKSLAS

Tesinys

Burbulis. Dar ne viskas, draugas Dunda.
Dunda. O kas dar?

Burbulis. Reikia pagalbos.

Dunda. Kokios dar? Jau gavai tos pagalbos tiek ir tiek.

Burbulis. Taigi, juk mūsų kolūkis atsilikantis. Nepadėsite, mes taip ir klaksosim dugne.

Dunda. Tai ko dar nori?

Burbulis. Padėkit man sustiprinti vadovavimą.

Dunda. Reikia pavaduotojo? Išsirinkit.

Burbulis. Pavaduotojo tai man nereikia.

Dunda. Tai ko?

Burbulis. Man "Volgos" reikia.

Dunda. "Volgos"? Koks čia vadovavimo sustiprinimas?

Burbulis. O kaip nei! Dabar klampojį žmogus, klampojį, raitas jodinėjį ir važiuotas -- negali visur suspėti, ir gana. Kartais ir arklys pabėga... O "Volga" -- važiuok sau, pastatė -- dieną naktį stovės. Paskirkit kolūkiui "Volgą", draugas Dunda.

Dunda (samprotaudamas). Parodytumėt kokius nors laimėjimus -- galima būtų kaip paskatinimą...

Burbulis. Tai ir skatinkit mus į tuos laimėjimus. Kaip mes juos pasieksim, jeigu neskatinsit. Skatinkit! Jei tik dosniai skatinsit, tai kad išsimės!

Dunda. Kad tas tavo kolūkis ir ptingų "Volgą" neturėtų.

Burbulis. Sukrapštysiu, draugas Dunda! Tą našta pasilmčiau ant savo pečių.

Dunda. Nepažadu, bet ir neatsisakau. Gal ir skatinsim pasitarę. (Soferiui) E. Stasy! Kurk mašiną, važiuosim toliau. (Pasitraukia Burbulis į šalį) Žiūrėk... Jei kartais tas mano šeimėlininkas... Žina, mūsų pirmasis... Priekabus, kad jį bala! Jei pasitetratų, tai žinok; kolūkyje buvau pusantros dienos. Kolūkis apžiūrėtas nuodugniai, su kolūktečiais pasikalbėta išsamiai... Aišku?

Burbulis. Draugas Dunda! Juk mane pažįsti, ne pirmas kartas...

Dunda. Tik ypač pabrėžk: ką Dunda gyre, tai gyre, bet ką jau kritikavo, tai dantys byrėjo. Jis, mat, reikalauja kritikuoti, tas mūsų pirmasis.

Tuo tarpu ateina bobelė su skrebučiais. Galva apmuruota skara. Apsiauvusi didžiuliais batais, per pečius permestos surištos pienos skardinės. Dar dvi - rankose.

Bobelė (nepastebėta prieina prie griovio, žiūri). Tas velnio išpera vėl tiltą sukūreno...

Dunda (atsigręžęs). Ką sakai, mamute?

Bobelė. Sakau, kai tik pastatomas kur tiltas, tas prakeiktas kimsa tuoj naktį ir nusineša į trobą. Naminę varo, alų sunkia; tai, mat, velniui, kuro reikia. Ką tas dievas bedaro, jei tokių nebaudžia. Ko gi stovit, įsibridę į purvą?

Dunda. Griovio perlipit negalim.

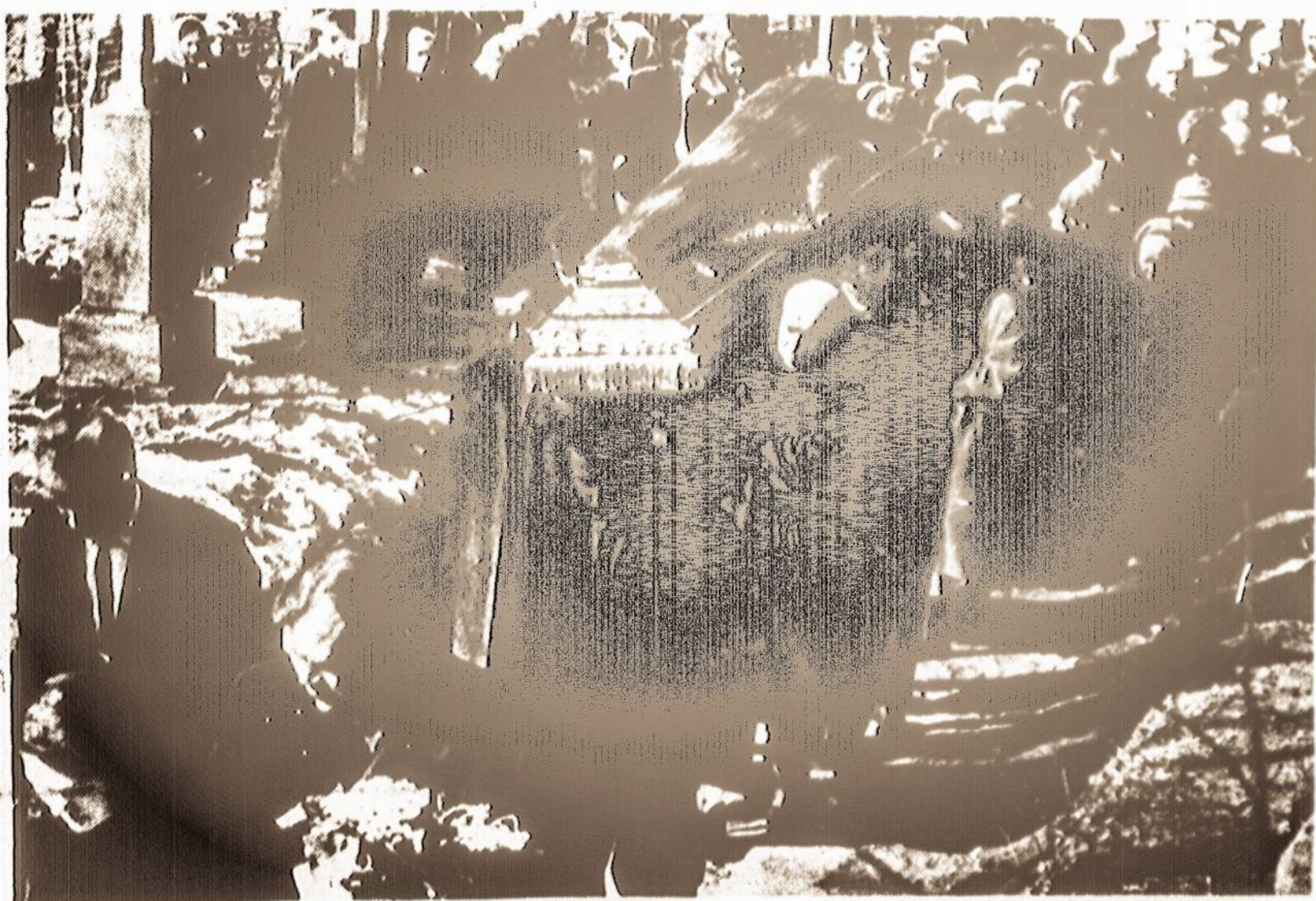
IVYKIAI 1963 METAIS

Vilniuje gruodžio pradžioje atidaryta keletą metų statyta respublikinė biblioteka.

Amerikoje filmų srityje pasižymėję broliai Mekai parengė naują filmą. Prie filminio aparato pagarsėjusio filmo "Hallelujah the Hills" režisierius J. Dolfas Mekas.

1963 m. Lietuvos teatras neteko žymaus darbuotojo - rež. Romualdo Juknevičiaus palaikai nešami į amžino poilsio vietą Rasų kapinėse.

ERDVEJĖ IR... Atkelta iš 6 psl.

Spalio 16 d., po 14 metų, pasitraukė į pensiją Vak. Vokietijos kancleris Adenauer.

Gruodžio 9 ir 11 dienomis D. Britanija suteikė nepriklausomybę Zanzibarui ir Kenijai. Netrukus tos valstybės tapo priimtose JT, kur iš viso dabar yra 113 valstybių narių.

Lietuvos reikalai

Kaip tarptautiniai įvykiai veikė Lietuvos laisvinimo darbą ir ateities viltis, be abejo, rūpės kiekvienam lietuviui žinoti.

Vienybė, pasiteiravus įvairiuose lietuvių politiniuose sluoksniuose, štai ką patyrė:

Perėti metal, sakoma, yra paženklinėti kaip komunizmo susilpnėjimo metal. Pirmiausia, pernai paaiškėjo, kad komunistiniam pasaulyje atsirado skilimas — susidarė du centrai — vienas Maskvoje, kitas Pekine. Šitai įnešė tam tikro sąmyšio į jų pasaulį, nes vieni spiečiasi apie Maskvą, o kiti apie Pekiną.

Ūkiniai negalavimai Sovietijoje taip pat ženklina komunistinio bloko silpnumą.

(Vakarų pasaulyje taip pat paaiškėjo, kad Washingtonas nėra vienintelis centras. Dabar jau Europoje pradeda kilti kitas galios centras su De Gaulle priešakyje.)

Kiek Maskvos galios silpnėjimas veda prie šiek tiek daugiau laisvių vadinamuose satelitiniuose kraštuose, tai, atrodo, šitai veikia atvirkščiai Pabaltijo kraštuose. Tenai tos laisvės vis labiau siaurinaimos. Pasireiškia didesnė kova prieš vadinamąjį nacionalizmą, ir didesnė pajūngimas Maskvai.

Lietuvos laisvinimo pagrindiniame sietime tarp lietuvių didelių skirtumų nebuvo, ypač kiek tai liečia reikalo atstovavimą tarptautiniu mastu. Pavergtųjų Europos Tautų Seime lietuvių delegacijoje gerai sutilpo ir vlikininkai ir altininkai ir frontininkai ir dar kitokie.

Tuo tarpu pačių lietuvių veiksmų vidinėje plotmėje vieningumo nebuvo ir neatrodo, kad greit bus. Bet tai, kaip manoma, Lietuvos laisvinimui reikšmės neturi.

Bus daugiau

Bobelė. Negalit. Ogi va taip. (Perlpa) Matai. (Paolina, atsigrežia) Jei reikėtų šitai duoną užsidirbti — pererliptumėt!.. (Nuolina)

Dunda (žiūrėdamas į tolstančią bobą). Matai! 'Eina sau boba, ir tiek...

Šoferis (iš tolo). Tai juk ji nemechanizuota — dėl to, Bepigu pėsčiam.

ANTRAS PAVEIKSLAS

Ta patį rytą kolūkio raštinėje

Putrius, žvilgčiodamas į popieruką, tarškina skaitytuvais. Suklysta. Piktai atsikrenkščia. Pakėlęs skaitytuvus, nukrečia ripkėles į vieną pusę. Iš naujo skaičiuoja - inirtę, rodo, skaitytuvai subirės. Įeina Žvyniūtė.

Žvyniūtė. Labas.
Putrius. Labas, daktare.
Žvyniūtė. Vienas?
Putrius. Kaip matai.
Žvyniūtė. Gyva bėda. Kai tik pirmininko reikia, niekaip nepagaunu.
Putrius (tęsdamas savo darbą). Atsiras. Mūsų pirmininkas toks daiktas, kad nė vandeny neskęsta. Plūduriuoja.
Žvyniūtė. Kur ta Magdalena, paukštininkė? Kelinta diena vaikausi — nėra ir nėra.
Putrius. Matyt, bus kiaušintus į turgų išnešusi.
Žvyniūtė. Vištų pilnas kiemas. Tik ar jos visos kolūkio, taip ir nežinau.
Putrius (šaltai). Kurios kieme, tai šitos pačios Magdalenos. Kolūkio — po raktu laiko. Kaip veislinės nuo bakterijų saugo.
Žvyniūtė. O kur raktas?
Putrius. Magdalena turi. Juk ji atsakiinga.
Žvyniūtė. Nesuprantu, kas čia per kolūkis...
Putrius. Kaip tat — nesuprantai? Mūsų kolūkis pavyzdingas.
Žvyniūtė. Kuo jis pavyzdingas?
Putrius. Yra pavyzdžių, rodančių, kokie kolūčiai turi būti. O mūsų — atvirkščiai. Reikėtų organizuoti ekskursijas ir į mūsų kolūki. Pasimokyti, kaip nereikia daryti.

VIENYBĖ, 1964 m. sausio 1 d.

Žvyniūtė. Kur aš patekau? Jūs — šaipotės vaipotės. Pirmininkas — šaiposi vaiposi. O kolūkis — pažiūrėjus vertki norisi.

Putrius (atsidūsta). Matai, ką reiškia moteriškas charakteris. Kad tik kiek, tuoj ašaras. Iš pradžių daug kam taip: norisi vertki. O paskui apsiranti, pradeda imti juokas...

Žvyniūtė. Kokie čia juokai! Kad ir ta vadinamoji vištų ferma... Kokia gali būti vištinkystė tokiame sename, sulūžusiame tvartelyje?

Putrius. Tai gi, senas, senas tas tvartelis. Dėl to Magdalena ir susirūpinusi. Sako: "Kai tik truputį susigrąbysiu pinigų, pastatysiu naują. Kad sutilptų ir mano, ir kolūkio vištos." Mat, kokia sąmoninga kolūkietė ta Magdalena.

Žvyniūtė. O kolūkis nieko nepasistatė?

Putrius (išpučia akis). Kaip tat — nieko?

Žvyniūtė. Vienur kažkas pradėta, kitur kažkas pradėta. Tik niekas nebaigta.

Putrius. Tai kad, matai, kas baigta, tai miestuose. Čia pradėta, o baigta kur nors kitur.

Žvyniūtė. Nesuprantama.

Putrius (atsidūsta). Nepratusiam sunku suprasti... Čia kaip ir ta aukštoji matematika. (Paima popieruką) Sakysim, šitai. Kolūkyje buvo dešimt pirmininkų. (Užrašo) Trys iš jų nuo gėrimo mirė arba išėjo į pensiją. (Užrašo) Du išnyko kaip kamparas. (Užrašo) Vienas pašalintas už daugpatystę. Tai tokie bestijos buvo šeši. Ką pasilupo, tą pro gerklę išleido. O keturi bestijos buvo taupesni; pasistatė po namą — miestuose, kur kam parankiau. Dabar statosi šis. Pirmininkas vienuoliktasis, o namas — penktasis. (Užrašo, pabraukia ir triukšmingai deda ant stalo pieštuką) Objektas ne mūsų, o lėšos kolūkio. O jūs sakot, kad nieko kolūkis nepasistatė. Reikia tik akyliau pažiūrėti. Negalima mūsų kolūkio taip šmeižti!

Žvyniūtė tyli kaip netekusi žodo

Ar tamstai tik nesilpna, drauge daktare? Gal vandens?

Žvyniūtė. Kai pirmininkas atsiras, pasakyk, kad man reikia su juo pasikalbėti. Būtinai. Ir tuoj pat. Ilgiau taip aš nebegaliu!

Putrius. Gera. Pasakyti man nieko nereiškia. Kas man? Atels, ir pasakysiu. Tik, matai, jis ne tokio charakterio, kad iš karto, kaip akis išdeges, šoktų tamstos ieškoti. Verčiau jau tamsta pati pasidairyk jo, to pirmininko.

Bus daugiau

Mano apsilankymas Lietuvoje

Sekmadienį, gruodžio 30 d., ir Kaune prašvito saulė. Rytas buvo nepaprastai skaistus, viena iš retų saulėtų dienų Lietuvoje. Kubertavičienel atvykus į viešbutį, nuėjome pusryčių į "Metropolis" kavinę, o paskui skubėjome į pamaldas Vytauto bažnyčioje.

Šią senamiesčio apylinkę prie Nemuno ypatinai norėjau pamatyti, nes tik šią vietą prisiminiau iš apsilankymo Kaune 1926 m., kai iš Vilniaus vykome atgal į Ameriką. Buvome apsisiję Aleknavičių bute, kitoje gatvės pusėje nuo Vytauto bažnyčios.

Nuo to laiko buvo praėję 35 metai. Tiesiog nuostabu, kaip čia niekas nepasikeitė. Tebestovi tas pats namas, kurio savininkė kadaise buvo komp. St. Šimkaus sesuo iš Amerikos ir kurio viršutiniam aukšte tam tikrą laiką Tysliava, nuomavo kambarį. Tebestovi ir bažnyčia, kuri dabar atžymėta "Architektūrinio paminklo" lentelė, pakalnėje - Nemunas, beveik visas užšalęs, tik per patį vidurį srovėna siauras vandens takelis. Išoriniai, viskas, rodos, taip kaip buvo.

Vytauto bažnyčioje žmonių iki pat durų. Daugiausia senyvos moterys apsisūpusios skarelėmis ir sunku tas vieną nuo kitos atskirti. Giliai susikaupusios meldėsi, kai kurias mačiau ašaras braukiant. Arba jos karo audrose netekusios artimųjų, arba kitokie skausmai gaudina. Įspūdis liūdnas. Bažnyčia neapšildyta, ir neapsakomai šalta. Pastovėjusi ilgesnį laiką, sušalau ir kojas ir rankas. Buvo gera išėiti ir saulei šildant pavaikščioti Nemuno krantu.

Gatvėje nesimatė nė vieno žmogaus, bet kai pradėjome filmuoti, atsirado būrelis vaikų. Gražūs tie vaikučiai giliai įraudusiais veidukais. Turbūt, tokio pat amžiaus buvau ir aš, kai čia anuo metu viešėjome. Vaikai susidomėję sekė ką darome, o kai aparatus į juos nukreipėm, susėdo ant rogučių ir linksmai pasileido pakalnėn.

Nepriklausomos Lietuvos buv. prezidentūros rūmai Kaune. Viduryje aikštės - Simano Daukanto biustas. Aplink čiuožinėja vaikai.

Vykome toliau. Aplankėme Maironio kapą ir kitas Kauno senamiesčio vietas. Ir Lietuvoje Maironio šimtmetinė gimimo sukaktis buvo plačiai minima, o jo eilėraščių nespėta spausdinti, laida po laidos buvo išpirkta. Maironis giliai palikęs lietuvių širdyse.

Dar norėjau pamatyti ir nufilmuoti buv. Lietuvos prezidentūrą ir karo muziejų. Tiek kartų tuos pastatus mačiusi nuotraukose, automobiliui privažiavus, iš karto pažinau. Prie buv. prezidentūros vartų iškabintoje lentoje pažymėta, jog čia biblioteka. Keletą minučių žiūrėjau į visa aplinką. Viduryje gana gražus namas su balkonu, šonuose mažesni pastatai, lyg ir kareivinės. Tai buv. Lietuvos prezidentų "Baltieji rūmai", tik nudažyti ne baltai, o gelsvais dažais. Aikštės viduryje Simano Daukanto biustas. Atrodė keista, kodėl jo veidas nukreiptas į rūmus, o ne į vartų pusę. Aplinkui čiuožinėjo vaikai.

Užėjau į rūmus. Niekas neklausė ko čia atėjau ir netrukdoma apžiūrėjau kambarius. Užlipau į viršutinį aukštą, kur yra išėjimas į balkoną. Spėjau, kad čia, turbūt, buvęs priėmimo salionas, bet vidaus įrengimas jau kitoks. Tame salione dabar knygų lentynos ir ilgai stalai. Sėdėjo tik vienas žmogus.

Artinosi dvylikta valanda. Buvau žadėjusi užsukti į teatrą, bet tuo pačiu metu turėjau vykti į Dailės kombinatą tautiško kostiumo įsigyti. Ten užtrukau ilgiau negu tikėjau, taip ir neteko pamatyti amerikiečio A. Millerio veikalo generalinės repetitijos.

Dailės kombinato audykla milžiniška. Apžiūrėjau tautiškus kostiumus ir kitokius lietuviškus audinius. Skyriaus vedėja aiškino, kad kostiumai audžiami pagal užsakymą, bet, kai pasakiau, kad už poros dienų grįžtu į Ameriką, ji surado vieną kostiumą, kuris man tiko. Nors ne tos spalvos, kokios norėjau, bet džiaugiausi tokią vertingą dovaną gavusi.

Tautiški drabužiai čia audžiami visiems kokių saviveikliniams chorams ir tautiškių šokių grupėms. Įdomu, kad šokėjoms siūvami trumpesni sijonai ir tikrai daug gražiau šokant atrodo. Kostiumai labai gražūs, bet visi vienodo stiliaus tik spalvos skirtingos. Šiuo atveju dail. A. Tamošaitienės audžiami tautiški drabužiai man atrodė įdomesni.

Išsirikau labai gražų lietuviškų motyvų audeklą, kuris, maniau tikų drapiruotėms mano valgomajam. Audeklas ne taip brangus, - 5 rub. 90 kapeikų už metrą. Panaši medžiaga drapiruotėms Amerikoje kainuotų apie 10 dol. už jardą. Pažiūrėjusi į piniginę, apsisprendžiau nepirkti, rūpėjo, kad nepritrūktčiau kelion pinigų grįžtant į Ameriką.

Kai su Kubertavičiene palikome Dailės kombinatą, gatvėje jau laukė automobilis. Viduje su šoferiu sėdėjo Maclus, Serapinas ir Stasulionis. Apvažinėjome Vilijampolę ir kitas apylinkes, kai kur sustodami filmuoti. Dar nutarė parodyti Kauno IX fortą, kuriame buvo susukta filma "Žingsniai naktį".

Keista, galvojau. Karo metais tiek daug namų sugriauta, sudeginta ir su žeme sulyginta, o tokia pabaisa, kaip tas fortas tebestovi, jokia bomba jo nesunakino. Jau beveik dvidešimts metų po II Pas. karo, bet nacių okupacijos

Dailės kombinato Kaune tautiško kostiumo pasirenkam...

skriaudus čia neleidžiamos užmirti. IX fortas dabar paverstas muziejumi.

Pirmame aukšte apėjome visas celes. Vienu koridorium einant, net krūptelėjau netikėtai užkampyje pamačiusi sargybini. Bet tai buvo tik maketas, aprengtas nepriklausomos Lietuvos policininko uniforma. Antrame aukšte ant sienų matėsi daugybė nuotraukų, vyrų ir moterų žuvusių kalėjime. Stiklinėse taurėse sudegintų žmonių kaulai ir kt. mirusiųjų asmeniškai daiktai.

Parodė man ir griovį, kuriame kaip apskaičiuojama, naciai sudeginę 85,000 gyvybių - žydų ir įvairių tautų karo belaisvių - prancūzų, čekų, lenkų ir kt. Ar buvo ir amerikiečių? - norėjau paklausti. Pagalvojau, kad geriau nežinoti, nes "dingusių be žinios" Vokietijoje buvo ne vienas mano mokslo draugas iš Philadelphijos ir ne vienas lietuvių kilmės JAV kareivis.

Fortą aplėdžiant, Stasulionis staiga, nei šio nei to, klausia:

- Kaip ten buvo, kad su Impulevičium suėjote. Pas mus apie tai buvo rašome ir Tiesoje.
-- Geriau apie tai nekalbėkime, neg susipyksime, - jam atsakiau, - Impulevičienė yra mano gimnaitė, tad kodėl neturėčiau su jos vyru pasisveikinti?

Grįžtant į Kauną, visi tylėjome, kiekvienas savo mintyse paskendęs. Kubertavičienė pakvietė užsukti į jos butą arbatos išgerti.

-- Netikiu, kad taip galėjo būti, - jai sakiau, negalėdama nuskratyti baltųjų minčių apie tą fortą.

- Mieloji, - ji tarė, - negali įsivaizduoti, kas čia darėsi, tu nieko nežinai...

Savo širdyje džiaugiausi, kad mano tėvai taip anksti susiprato mus vaikus grąžinti į gimtąją Ameriką. Lenkams okupavus Vilnių po I Pas. karo, dar nespėjęs sostinėje įsikurti, mano tėvas kalbėdavo, kad Lietuva neilgai džiaugsis nepriklausomu gyvenimu. Jisai jautė, kad kraštą gali paliesti daug baisesnės nelaimės. Taip ir atsitiko.

Bus daugiau

Metoli Kauno, IX forte apsilankius... Stiklinėse taurėse matomi nacių okupacijos metais sudegintų žmonių palaikai...

Mano apsilankymas Lietuvoje

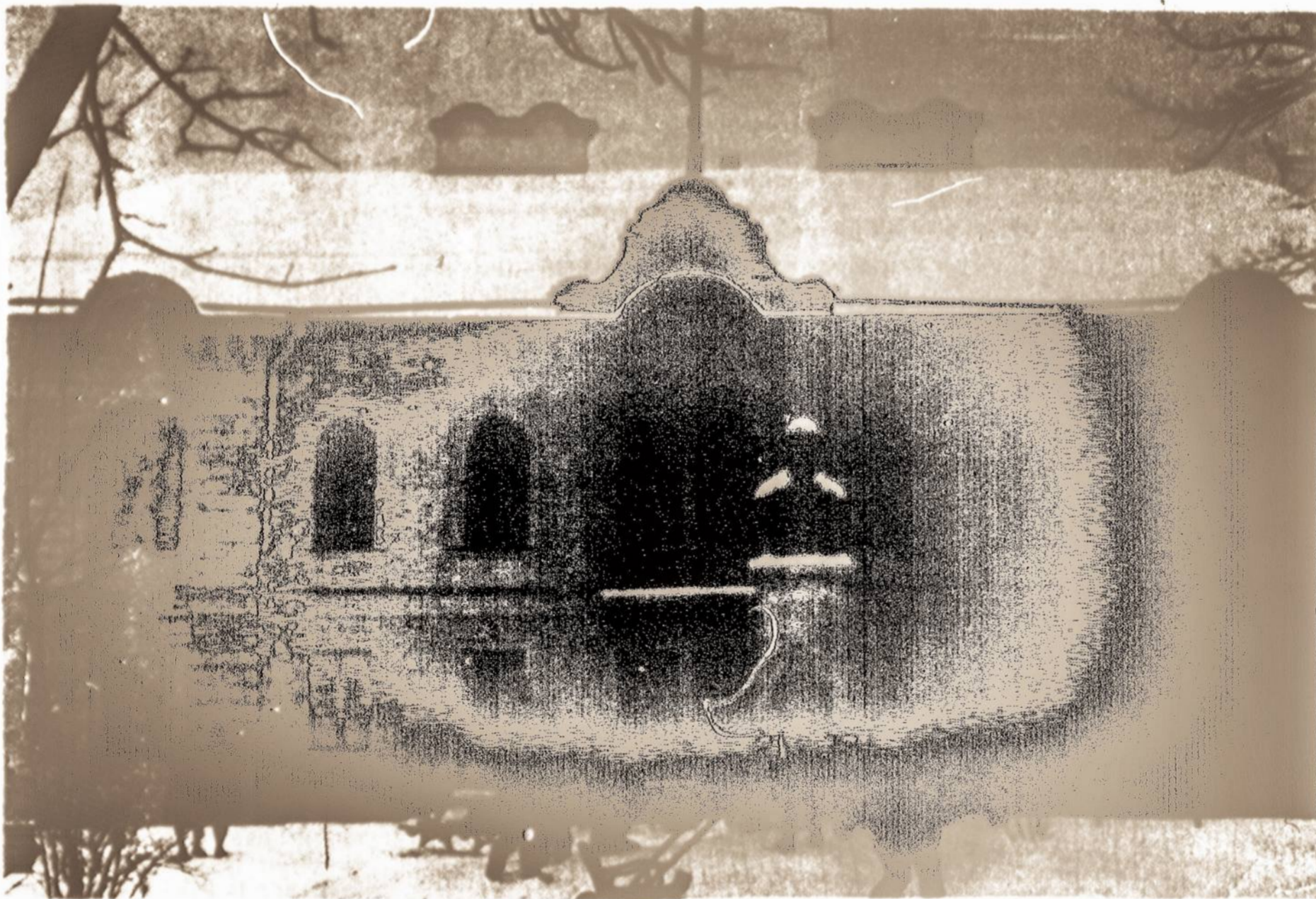
Sekmadienį, gruodžio 30 d., ir Kaune prašvito saulė. Rytas buvo nepaprastai šaltus, viena iš retų saulėtų dienų Lietuvoje. Kubertavičienėi atvykus į viešbutį, nuėjome pusryčių į "Metropolis" kavinę, o paskui skubėjome į pamaldas Vytauto bažnyčioje.

Šią senamiesčio apylinkę praeiti Nemuno ypatinai norėjau pamatyti, nes tik šią vietą prisimintau iš apsilankymo Kaune 1926 m., kai iš Vilniaus vykome atgal į Ameriką. Buvome apsisistoję Aleknavičių bute, kitoje gatvės pusėje nuo Vytauto bažnyčios.

Nuo to laiko buvo praėję 35 metai. Tiesiog nuostabu, kaip čia niekas nepasikeitė. Tebestovė tas pats namas, kurio savininkė kadaise buvo komp. St. Šimkaus sesuo iš Amerikos ir kurio viršutiniam aukštam tikrą laiką Tysliava nuomavo kambarį. Tebestovė ir bažnyčia, kuri dabar atžymėta "Architektūrinio paminklo" lentele, pakalnėje - Nemunas, beveik visas užšalęs, tik per patį vidurį šrovena siauras vandens takelis. Išoriniai, viskas, rodos, taip kaip buvo.

Vytauto bažnyčioje žmonių iki pat durų. Daugiausia senyvos moterys apsisopusios skarelėmis ir sunku tas vieną nuo kitos atskirti. Giliai susikaupusios meldėsi, kai kurioms mačiau ašaras braukiant. Arba jos karo audrose netekusios artimųjų, arba kitokie skausmai graudina. Įspūdis liūdnas. Bažnyčia neapšildyta, ir neapsakomai šalta. Pastovėjusi ilgesnį laiką, sušalau ir kojas ir rankas. Buvo gera išeiti ir saulei šildant pavalkščioti Nemuno krantu.

Gatvėje nesimatė nė vieno žmogaus, bet kai pradėjome filmuoti, atsirado būrelis vaikų. Gražūs tie vaikučiai giliai įraudusiais veidukais. Turbūt, tokio pat amžiaus buvau ir aš, kai čia anuo metu viešėjome. Vaikai susidomėję sekė ką darome, o kai aparatus į juos nukreipėm, susėdo ant rogučių ir linksmai pasileido pakalnėn.

Neprisklausoma Lietuvos buv. prezidentūros rūmai Kaune. Viduryje aikštės - Simano Daukanto biustas. Aplink čiuožinėja vaikai.

Vykome toliau. Aplankėme Malronio kapą ir kitas Kauno senamiesčio vietas. Ir Lietuvoje Malronio šimtametinė gimimo sukaktis buvo plačiai minima, o jo eilėraščių nespėta spausdinti, laida po laidos buvo išpirkta. Malronis giliai palikęs lietuvių širdyse.

Dar norėjau pamatyti ir nufilmuoti buv. Lietuvos prezidentūrą ir karo muziejų. Tiek kartų tuos pastatus mačiusi nuotraukose, automobiliu privažiavusi, iš karto pažinau. Prie buv. prezidentūros vartų iškabintoje lentoje pažymėta, jog čia biblioteka. Keletą minučių žiūrėjau į visą aplinką. Viduryje gana gražus namas su balkonu, šonuose mažesni pastatai, lyg ir kareivinės. Tai buv. Lietuvos prezidentų "Baltieji rūmai", tik nudažyti ne baltai, o gelsvais dažais. Aikštės viduryje Simano Daukanto biustas. Atrodė keista, kodėl jo veidas nukreiptas į rūmus, o ne į vartų pusę. Aplinkui čiuožinėjo vaikai.

Užėjau į rūmus. Niekas neklausė ko čia atėjau ir netrukdoma apžiūrėjau kambarius. Užlipau į viršutinį aukštą, kur yra išėjimas į balkoną. Spėjau, kad čia, turbūt, buvęs priėmimo salionas, bet vidaus įrengimas jau kitoks. Tame salione dabar knygų lentynos ir ilgai stalai. Sėdėjo tik vienas žmogus.

Artinosi dvylikta valanda. Buvau žadėjusi užsukti į teatrą, bet tuo pačiu metu turėjau vykti į Dailės kombinatą tautiško kostiumo įsigyti. Ten užtrukau ilgiau negu tikėjau, taip ir neteko pamatyti amerikiečio A. Millerio veikalo generalinės repeticijos.

Dailės kombinato audykla milžiniška. Apžiūrėjau tautiškus kostiumus ir kitokius lietuviškus audinius. Skyriaus vedėja aiškino, kad kostiumai audžiami pagal užsakymą, bet, kai pasakiau, kad už poros dienų grįžtu į Ameriką, ji surado vieną kostiumą, kuris man tiko. Nors ne tos spalvos, kokios norėjau, bet džiaugiausi tokią vertingą dovaną gavusi.

Tautiški drabužiai čia audžiami visiems kokių saviveikliniams chorams ir tautiškių šokių grupėms. Įdomu, kad šokėjoms siūvami trumpesni sijonai ir tikrai daug gražiau šokant atrodo. Kostiumai labai gražūs, bet visi vienodo stiliaus tik spalvos skirtingos. Šiuo atveju dail. A. Tamošaitienės audžiami tautiški drabužiai man atrodė įdomesni.

Išsirinkau labai gražų lietuviškų motyvų audėklą, kuris, maniau tikty drapiruotėms mano valgomajam. Audėklas ne taip brangus, - 5 rub. 90 kapekų už metrą. Panašiai medžiaga drapiruotėms Amerikoje kainuotų apie 10 dol. už jardą. Pažiūrėjusi į piniginę, apsisprendžiau nepirkti, rūpėjo, kad nepritrūkčiau kelionpinigių grįžtant į Ameriką.

Kai su Kubertavičiene palikome Dailės kombinatą, gatvėje jau laukė automobilis. Viduje su šoferių sėdėjo Maclus, Serapinas ir Stasiulionis. Apvažinėjome Vilijampolę ir kitas apylinkes, kai kur sustodami filmuoti. Dar nutarė parodyti Kauno IX fortą, kuriame buvo susukta filma "Žingsniai nakti".

Keista, galvojau, karo metais tiek daug namų sugriauta, sudeginta ir su žeme sulyginta, o tokia pabaisa, kaip tas fortas tebestovė, jokia bomba jo nesunaikino. Jau beveik dvidešimt metų po II Pas. karo, bet nacių okupacijos

Dailės kombinatė Kaune tautišką kostiumą pasirenkam...

skriaudos čia neleidžiamos užmiršti. IX fortas dabar paverstas muziejumi.

Pirmame aukšte apėjome visas celes. Vienu koridorium einant, net krūptelėjau netikėtai užkampyje pamačiusi sargybini. Bet tai buvo tik maketas, aprengtas neprisklausomos Lietuvos policininko uniforma. Antrame aukšte ant sienų matėsi daugybė nuotraukų, vyrų ir moterų žuvusių kalėjime. Stiklinėse taurėse sudegintų žmonių kaulai ir kt. mirusiųjų asmeniškai daktai.

Parodė man ir griovį, kuriame kaip apskaičiuojama, nacių sudeginę 85,000 gyvybių - žydų ir įvairių tautų karo belaisvių - prancūzų, čekų, lenkų ir kt. Ar buvo ir amerikiečių? - norėjau paklausti. Pagalvojau, kad geriau nežinoti, nes "dingusių be žinios" Vokietijoje buvo ne vienas mano mokslo draugas iš Philadelphijos ir ne vienas lietuvių kilmės JAV kareivis.

Fortą aplėdžiant, Stasiulionis staiga, nei šio nei to, klausia:

- Kaip ten buvo, kad su Impulevičium suėjote. Pas mus apie tai buvo rašome ir Tiesoje.

-- Geriau apie tai nekalbėkime, nes susipyksime, - jam atsakiau. - Impulevičienė yra mano gimnaitė, tad kodėl neturėčiau su jos vyrų pasisveikinti?

Grįžtant į Kauną, visi tylėjome, kiekvienas savo mintyse paskendęs. Kubertavičienė pakvietė užsukti į jos butą arbatos išgerti.

-- Netikiu, kad taip galėjo būti, - jai sakiau, negalėdama nuskratyti baisių minčių apie tą fortą.

- Mieloji, - ji tarė, - negali įsivaizduoti, kas čia darėsi, tu nieko nežinai...

Savo širdyje džiaugiausi, kad mano tėvai taip anksti susiprato mus vaikus gražinti į gimtąją Ameriką. Lenkams okupavus Vilnių po I Pas. karo, dar nespėjęs sostinėje įsikurti, mano tėvas kalbėdavo, kad Lietuva neilgai džiaugstis neprisklausomu gyvenimu. Jisai jautė, kad kraštą gali paliesti daug bailsesnės nelaimės. Taip ir atsitiko.

Bus daugiau

Metali Kauno, IX forte apsilankius... Stiklinėse taurėse matomi nacių okupacijos metais sudegintų žmonių palaikai...

Svečiuose pas Argentinos lietuvius

Tęsinys

Salomėja Narkeliūnaitė

Gražu buvo man važinėti su Pilypu jo naujutėliame automobilyje, bet vieną dieną man pagailo tos jo baltos mašinėlės.

O buvo taip. Mūsų važiuojame pas jo bičiulius Agotą ir Antaną Židelius į Burlingtonhamo miestelį (Buenos Aires pašonėje) kaip tik per Caseros miestelį, kuriame gyvena mano dėdė.

Sakau Pilypui, kad gal jam nebūtų sunku dabar užsukti nors pusvalandžiui pas mano dėdę. Kur ten jam bus sunku?!

Pilypas, kuris gerai pažįsta apylinkę, pasuka į Caseros. Ieškome Pringles gatvės. Ne taip jau lengva surasti, o kai privažiuojame maždaug tą vietą, kur turėtų būti mano dėdės gyvenamoji vieta, tai negalime nė pajudėti — kryžkelėje paplūdusi gatvė. (Pasirodo, tai rajonas, kur nėra kanalizacijos, vanduo negali nutekėti, ir susirenka gatvėse). Iš vienos pusės, matau, kaip stena sunkvežimius,

patekęs į duobes, mat, per vandenį, turbūt, tų duobių nepastebėjo. Iš kitos pusės vyrai su kastuvais kažką bando kasti, nori vandenį nukreipti, bet kur ten. Galvoju, kaip bus su mūsų baltą mašinėle, ar neišsigas Pilypas ir neatsisakys mane vežti.

Bet Pilypas tikras džentelmenas — nieko nesako, tik bando mašiną išvairuoti nuo duobių. Vanduo purvinas ir tirštas. Jau mūsų mašinėlei iki paplūvės ir galo nematyti, tada jau aš imu šaukti, kad Pilypas sustotų. Sakau, kad nėra prasmės. Kodėl jam nepalaukti kitos gatvės kampe, ligi aš susirasiu adresą, ir po pusvalandžio pabuvusi pas saviškius, vėl pas jį atbėgsiu.

Pilypas atmaneivuoja atgal (atgaliniu bėgiu), o kai aš išlipu, palikdama jį viduje, ir žvilgteriu į tą jo mašinėle, mane net slaubas apima — iš Pilypo grazuoleles baltuolėlės palikęs tikras murzius.

Aptėgę aplinkui, kirsdama net dvi gatves, ir atsirandu prie dėdės namelio. Pasitikrinu dar numerį ir spaudžiu skambutį. Atidaro dėdienė. Niekad jos gyvenime nemačiusi gyvos, pažinau iš fotografijos, kurią man jie ne taip senai buvo pristuntę.

O kur dėdė? Jis čia pat namuose. Mat, iš darbo paleistas, tai įsisis namie, laukdamas kada vėl pašauks.

Pirmojo susitikimo scena įvyko virtuvėje. Kviečia jie mane toliau — į švaresnius kambarius, bet aš sakau, kad gerai ir čia, nes neišgal būti, užsukusiu dar grįždama vakare.

Žiūriu į dėdę, galvodama, kad tikrai jo būčiau nepažinusi, jei anksčiau kur būtų tekę susitikti gatvėje. Pasiūkstus išvalzda, o gal ir aš pamiršau. Paskutinį kartą buvau gi jį mačiusi 1928 m., kai įsiai, važiuodamas į Argentiną, pas mus buvo atėjęs atsiveikinti.

Iteikiau savo kuklias dovanas, įiems iš New Yorko atvežtas, o dėdė suraigino žmoną, kad paduotų ko nors atsigaivinti. Įpila konjako. Išgeriame visi trys — dėdė, dėdienė ir aš. O kur vaikai? Dirba. Grįš tik po piet.

Žiūriu į dėdę, kaip jis patenkintas, sutikęs savo giminaite ir išgėręs su ja pirmą stiklėlį, ir vėl atsimenu tą vaiždą, kai dėdė, atsisveikindamas tada, Salamiankoje, mane pakėlė nuo grindų, pabučiavo į kaktą ir savo smakru pabraukė man per veidą. Tą jo barzdos dūrimą ir dabar, rodos, jaučiu. Ir jam papasakaju. Jis juokiasi. Žinoma, jis to neprisimena.

Nepatenkintas dėdė, kad ilgiau nepabūnu, mielai sutinka, kad grįždama uželčiau.

Bet, grįždama iš Židelių, pas dėdę užėjau ne viena. Su manimi buvo ir mano draugas Pilypas ir abudu Žideliai. Dar ir ponką įsidėjome. Bet dėdė jau ir pats buvo pasirūpinęs anksčiau, nes kai tik įėjome, tuojau pat pakvietė prie stalo.

Su dėde Kastantu Černiausku beviešint jo pastogėje pereitą vasarą Caseros miestelyje, Buenos Aires priemiestyje.

Šį kartą jie mus pakvietė į savo mūsiškai vadinamą salionėlį. Dar ir kitą jie kambarį turi. Per abu sutelpa visi: dėdė su dėdiene ir trys vaikai, iš kurių viena mergaitė — Juanita (apie 17 m. amžiaus) ir du sūnūs Teodoro ir Ricardo — abudu paaugliai.

Trumpai paviešime, nes tarlamės su dėde kurią nors dieną susitikti ir ilgiau kartu pabūti. Idomu man buvo ir su dėdės šeima arčiau susipažinti, nors, ispaniškai nemokėdama, su vaikais negalėjau susikalbėti.

Ką įiems norėdavau pasakyti, tai dėdė arba dėdienė įiems išversdavo. Pasirodo, dėdienė ukrainietė, namuose dėdė su ja kalbasi rusiškai arba lenkiškai, o su vaikais ispaniškai. Vaikai šiek tiek supranta ir lietuviškai.

Iš pradžių man atrodė kažkaip nejauku, kai negirdėjau lietuvių kalbos, bet paskui pripratau, ypač, kad dėdienė ir vaikai buvo labai malonūs. Su dėde, žinoma, kalbėjau lietuviškai, o su dėdiene — lenkiškai.

Kai teiravausi dėdę, kaip jam sekėsi toje Argentinoje, tai įsiai nesigyrė, bet ir tėviškėje pasilikuslems nepavydėjo. „O, aš jau žemės daugiau artį nenoriu,“ kalbėjo jis.

Susipažinus su dėdės gyvenama aplinka, su jo pir-

kele, kurią įsiai pats pasistatė, man iš karto paaiškėjo, kad mano namiškiai Lietuvoje didelę klaidą darė, prašydami jį siuntinių. Dėdė pats, žinoma pragyventi galėjo, bet kur ten kalbėti apie kokius siuntinius, sakysime, tokius, kaip mes dabar siunčiame iš Amerikos. O šiuo metu, kai Argentinoje viskas yra pabrangę, kai slautėja infliacija ir nedarbas, tai ne pro šalį ir pačiam dėdei būtų siuntinėlių gauti...

Anksčiau turėjusi progos aplankyti lietuvius, kuriems Argentinoje buvo pavykę pusėtinau gerai įsikurti, kiek ir galinausi, kad ir mano dėdė nebuvu jų tarpe. Bet paskui įsitikinau, kad maniškiškai buvo patenkinti tuo, ką jie turėjo, ir viltingai laukė, kad ateltis įiems bus laimingesnė, nes dar keletas metų ir vaikai bus geri darbininkai.

Tik po poros dienų nuo tų dviejų trumpų susitikimų su dėde ir jo šeima turėjau progos ir vėl susieiti ir tai jau ilgesniam laikui — visam pusdieniui. Tada mane atvežė pas dėdę Valerija Develkenę su sūnum Rimu. Develkiai į Argentiną yra atvykę po II Pas. karo. Su įais man kartu teko gyventi Vokietijos tremtinių stovyklose. Prie jų savo rašiniuose vėliau sugrįšiu.

Kai atsiradome pas dėdę, Develkių automobilį palikę beveik už bloko, jau mūsų laukė ir daugiau svečių. Prie dėdės šeimos dar prisijungė mano kito dėdės Povilo Černiausko, neseniai staiga mirusio, žmona Viktorija ir mano parapijonas Petras Čepulėnas su žmona Emilija.

Jie, kaip ir mano dėdės šeima, buvo labai nuosirdūs ir draugiški, ypač Viktorija, kurios man buvo labai gaila, kad taip anksti liko našlė, o gyventi buvo kur ir iš ko. (Kita proga su Ožinskais aplankiau ją jos namelyje ir mačiau, kaip gražiai ji susitvarkiusi ir dar gliai liūdinti nesena mirusio Povilo.)

Mano atvykimo proga jie kieme surengė „asadą“ — taip ispaniškai vadinamas kepsnys. Lauke jie iškepė mėsos ir dešrelių. Viskas buvo labai skanu, ypač raudonu užgeriant vynų. Vėliau ir kitokių valgių patiekė, bet man pati skaniausia ir buvo ta asada.

Ir tikrai negalėčiau pasakyti, ar tai tos mėsos iškepimo budas, ar pati mėsa, ar mano nuotaika prisidėjo prie to, kad man atrodė, jog iš visų Argentinoje valgytų asadų man skaniausia ir buvo pas mano dėdę ir tuos mano gimines.

Prie kepsnio lauke padariau nuotraukų ir pafilmavau, o paskui viduje dar il-

Tęsiama 12 psl.

Iš k. — mano pussesė, dėdienė ir pusbroliai.

Dėdė su dėdiene (viduryje, dėdiene languotu sijonu) su savo vaikais ir kainynais man suruošė gražias vaišes — savo tradicinę „asadą“ — kepsni. Iš k. į d. P. Čepulėnas su žmona Emilija, Rimas ir Valerija Develkiai, Vikt. Černiauskienė, desinėje mano pusbroliis.

Dar apie Lietuvoje dirbusius žydų menininkus

PROF. J. ŽILEVICIUS

Vienybėje gruodžio 6 d. cilpusiame J. Kreivėno "Muzikos trupinių" straipsnyje kiek netikslumų yra. Kalbama apie Grath, tikrumoje turi būti Gabriel Grad, gimęs Rietauve. Savo pavarde jis tik taip ir rašydavo, bet ne Grath (taip pat jo pavarde neteislingai buvo suminėjęs prieš porą metų pasikalbėjime "Naujienose").

Pažinau jį asmeniškai labai gerai, Kaune jis buvo pas mane dažnas svečias. Rodydavo savo kūrinius, tik dėl jo variacijų tema "Lietuva, Tėvynė mūsų" fortepijonui mudu nesutikdavome: jis samprotavo, kad tuo norįs pagerbti Lietuvą, aš jam įrodinėčiau, kad tai būtų įžeidimas. Jei, palinkime, kas koncerto metu pradėtų skambinti mum Lietuvos himną, be abejo, klausytojų didelė dalis sustotų, nes kaip pagrindine tema visada variacijose duodama tas veikalas išties kaip jis atrodo tikrovėje, pat pradžioje, o tik vėliau jis vystomas įvairiomis įmantriomis ritminėmis bei melodinėmis priemonėmis įvairinant.

Išvažiuodamas Palestino garbingasis kompozitorius Gabriel Grad 1924 m., atėjęs atsisveikinti, įteikė man dovanų tų variacijų rankraštį. Tas variacijas jis Palestinoje buvo išleidęs. Susirašinėdavome su juo.

Viename laiške rašė, jog pasiuntęs atspausdintas variacijas man, jau gyvenant JAV, bet jų nesulaukiau. Susirašinėjimą jis nutraukė vokiečių okupacijos metu, kai Lietuvoje jie pradėjo žudyti žydus, provokdami lietuvius. Kad jis tikrai Grad o ne Grath žr.: L. Encikl. VII t. 406 psl. ir Didžioji Žydų Encikl. anglų kalba.

M. Stulpiną J. Kreivėnas vadina operos solistu. 1923 m. pažinojau operos choronarį, kuris vėliau buvo režisieriaus padėjėju. Kaip jis, taip ir daugelis choristų ir chorisčių dažnai atlieka mažutes roles padainuodami kelias muzikines frazes. Bet jis buvo lietuvis, o ne žydas. Jį atpažinau iš XXV metų jubiliejinio albumo Lietuvos operos sukakties įkūrimo nuotraukos.

Šia proga galima kiek plačiau prisiminti žydų įnašą į mūsų operos kūrimąsi pradžioje. Vienos operos solistė žydaitė, ištėkėjusi už Kauno verslininko Iodidio pradžioje dainavo Rigoletto operoje, Gildos vaidmenį. Bet, prasidėjus "užscenio diplomatijai" reikštis, po kelių vaidinimų nebebuvo kviečiama, nors ji negirdėjusi lietuvių kalbos, laike dviejų savaitių puikiai išmoko lietuviškai savo vaidmenį. (Ji vėliau sėkmingai dainavo Kauno žydų operoje, kai retkarčiais buvo statoma.).

Chaimas Sulgimas, bari-tonas, nuo pat pradžios pradėjo operoje dainuoti mažus vaidmenis, reikalui esant atlikdavo ir pagrindinius (Rigoletto, Tėvo-Traviatoje ir kt.), dar ir dabar tebedainuoja ir yra žydų sinagogos kantorius Kaune. Laimingai išlikęs nacių nesunaikintas.

Vildmanas -- Zaidmanas Isaakas, bendrai vadinamas A. Zaidmanu. Pirmasis ir antrasis operos veikimo metais jis buvo operos orkestro koncertmeisteris ir jauno, vos pradedančio dirigento, J. Tallat-Kelpšos dešinė ranka, nes jis buvo prityręs orkestro puikus smuikininkas. Jis tuometu padėjo dirigentui kaip orkestro valdyme, taip ir operos dirigavimo detalėse, be to, jis pats buvo neblogas dirigentas ir turėjo savo tautiečiuose autoritetą.

Kai 1923 m. Kaune buvo atidarytas pirmasis vasaros simfoninių koncertų sezonas, Kauno miesto sode ir buvo atlikta 32 koncertai, jį pakviečiau tų koncertų dirigentu. Jis buvo ilgą laiką Kauno muzikos mokykloje smuiko klasės mokytoju.

Stupelių šeima: tėvas fleitistas, sunūs griežė operos orkestre ir vienas jų buvo operos akomponiatorius.

Hofmeklerių šeima: tėvas violončelistas, sunūs Leiba (vadinamas Leonu, Liošu) buvo operos koncertmeisteris, pradėjo diriguoti lengvesnes operas ir specializavosi baletu dirigavime. Kai Kauno Valst. Teatro baletas gastrolavo Monte Carlo ir Londone, jis tada dirigavo. Načiai jį Vilniuje išaušdė.

Sūnus Miša, vadinamas Mykolu, pradžioje griežė operoje, vėliau organizavęs salioninio tipo orkestrą, griežė Lietuvos viešbutyje ir ten paruošė visą eilę lengvosios muzikos dalykėlių. Nemažai grota plokštelėse, kurios buvo labai paplitusios lengvosios muzikos megėjų tarpe.

Kai 1922 m. buvo pradėti rengti Karo Muziejuje koncertai, kuriuose apibūdinau nau atliekamų dalykėlių kompozitorių vertę, biografiją ir veikalą, muzikinę dalį atlikdavo M. Hofmekleris su mažu orkestrantų būreliu, kai kada net keliolika. Jis už dyką tai darydavo susikvietęs didžiumoje savo tautiečius, o klausytojų būdavo 2-3,000. Tokių koncertų-paskaitų buvo keliolika. Dabar jis gyvena Vokietijoje.

Operos akomponiatorius buvo dar ir J. Kreveris; orkestre griežė be pirmiau suminėjų: ir S. Boršeinai, A. Špilleris (turėjo muzikos

reikmenų krautuvėlę, išleido J. Žilevičiaus versta lietuvių kalbon fortepijonui Bayerio pradžiamokslį), G. Dvormanas, A. Abramsonas, B. Kariškis, M. Linas ir kt.

Dekoracijų piešime daug padėjo likęs nuolatinis visų menininkų dekoratorių padėjėju Zalmanavičius, grimuotojas Ipas. Suminėti asmenys pirmam dešimtmety savo darbu yra daug prisidėję operos veikloje. Kitose vietovėse irgi yra žydų muzikų, veikusių lietuviuose: Ichilėikas Panevėžio bendro lavinimo mokyklose vadovavo orkestrams, Šakiuose Gopas vadovavo šaulių būrio dūdų orkestrui, instrumentavo lietuviškus kūrinius ir pats buvo popuri parašęs, 1941 m. nacių nužudytas; Estera Aranauskaitė -- pianistė, radiofono akomponiatorė ir kt.

LAIMINGŲ NAUJŲJŲ 1964 METŲ
VISIEMS TAUTIEČIAMS

Maspetho Lietuvių Piliečių
Klubas

VALDYBA IR NARIAI
P. LISAIUSKAS, VEDĖJAS

REPUBLIC LIQUOR STORE, Inc.

G. Jokubaitis, Manager

322 UNION AVENUE
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089

RAY'S LIQUOR STORE

JUOZAS IR IZABELE MISIUNAI
Įvairiausios rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai.
Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.
103-55 LEFFERTS BLVD. RICHMOND HILL, N. Y.
Telefonas: Virginia 3-3544

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)
1113 MT. VERNON STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)
423 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYCIA LAIDOTUVEMS Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON
660 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

VISI ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

JUOZO GARŠVOS LAIDOJIMO ISTAIGA

231 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 8-9770

Joseph J. Garszva Anita R. Garszva
Joseph J. Garszva, Jr. John A. Pauley
LICENSED MORTICIANS

Winter Garden Tavern Inc.

Vytautas Beleckas, sav.

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.

(Ridgewood)
Telefonas: EVergreen 2-6440

Salę vestuvėms ir kitokioms
pramogoms. Geriausias lietuviškas
maistas prieinamomis kainomis.

POLAIDOTUVINIAI PIETŪS

Haven Realty

JUOZO ANDRIUŠIO APDRAUDOS ISTAIGA

Patarnauja perkant ir parduodant namus, įvairiuose
apdraudimo reikaluose, užpildant (Income) taksus.

J. ANDRIUŠIO TRAVEL BUREAU

Parduoda bilietus visomis susiektimo priemonėmis
į visas pasaulio vietas. Money Orders.

87-09 JAMAICA AVENUE WOODHAVEN 21, N. Y.
Tel. VI 7-4477 Atdara kasdien - 9 v. r. Iškj 9 v. v.

THREE JOES SERVICE STATION, Inc.

85-42 Woodhaven Boulevard Woodhaven, N. Y.

Telefonas: Virginia 6-9683

VIENYBĖ

* **NAUJŪJŲ METŲ SUTIKIMĄ** New Yorke šiemet rengė Lietuvos Atletų Klubas Ridgewoode, Maspetho Liet. Piliiečių Klubas savo klubo patalpose Maspetho ir Amerikos Liet. Piliiečių Klubas Williamsburge.

* **JADVYGA KUTKUVIENĖ**, buv. Lietuvos operos solistė, iš Chicagos buvo atvykusi į Brooklyną ir praleido Kalėdų šventės pas savo bičiulius L. ir VI. Baltrušaitčius.

* **MAIRONIO MOKYKLOS** mokinių Kalėdų eglutės programa, Apreiškimo par. salėje įvykusi pereltą sekmadienį, sutraukė gausią publiką ir praėjo sėkmingai.

* **ARGENTINIEČIAI**, naujieji ir senieji Vienybės skaitytojai, šiemet prisijungė prie Amerikos vienybėčių, prisijusdami savo šventinius sveikintimus Vienybei. Pirmasis pasveikino Vyt. Balčiūnas su žmona iš Buenos Aires, kuris buvo vienas pirmųjų, užsiprenumeravęs Vienybę tenai lankantis Vienybės red. Salomėja Narkėliūnaitėi.

* **PAVERGTOSIOS EUROPOS TAUTOS**, kurios savo būstinę turi New Yorke, kaip kasmet, taip ir šiemet, išleido atsišaukimus į savo tautiečius, esančius kraštuose už geležinės uždangos. Kalėdų atsišaukimas per Free Europe radiją buvo perduotas gruodžio 23, 24 ir 25 dienomis, o naujametinis — gruodžio 31 ir sausio 1 dienomis. Laisvėje esantieji pavergtųjų atstovai reiškia viltį, kad ilgainiui laisvė palms viršų, o patys įsipareigoja suaktyvinti savo veiklą, kad laisvosios valstybės stipriau paremtų pavergtųjų laisvės aspiracijas.

* **PREL. JONAS BALKŪNAS** kalėdinėje "Lietuvos Atsiminimų" radijo programoje savo tartame religiniame žodyje apeliavo į Lietuvius, kad jie švenčių proga pasiryžtų turėti "Dievą širdy, Lietuvą minty, o lūpose — palaimą ir pasiryžimą".

LDD 7 KUOPOS KŪČIOS

LDD 7 KUOPOS nariai draugų Spūdžių rezidencijoje turėjo smagias kūčas. Bronė Spūdienė ir jos sesutė M. Akelienė pagaminavo daug įvairių valgių: buvo net kukulius su aguonų pienu, o Frank Spudis vaišino svečius įvairiais gėrimais. Visi LDD 7 kuopos nariai esame Spūdžiams už tai labai dėkingi.

Minėjo 75 m. sukaktį

Maspethietis Jokūbas Mackevičius, populiariai vadinamas Uncle Jake, gruodžio 28 d. Maspetho Lietuvos Piliiečių Klube su gaustais savo giminėm ir draugais atšventė savo 75 metų amžiaus sukaktį.

Sukaktuvininkas, kuris visus puikiai pavaišino Petruį Lisauskui vadovaujant, gavo gražių dovanų iš savo draugų, o klubičiai jam padovanojo TV priimtuvą.

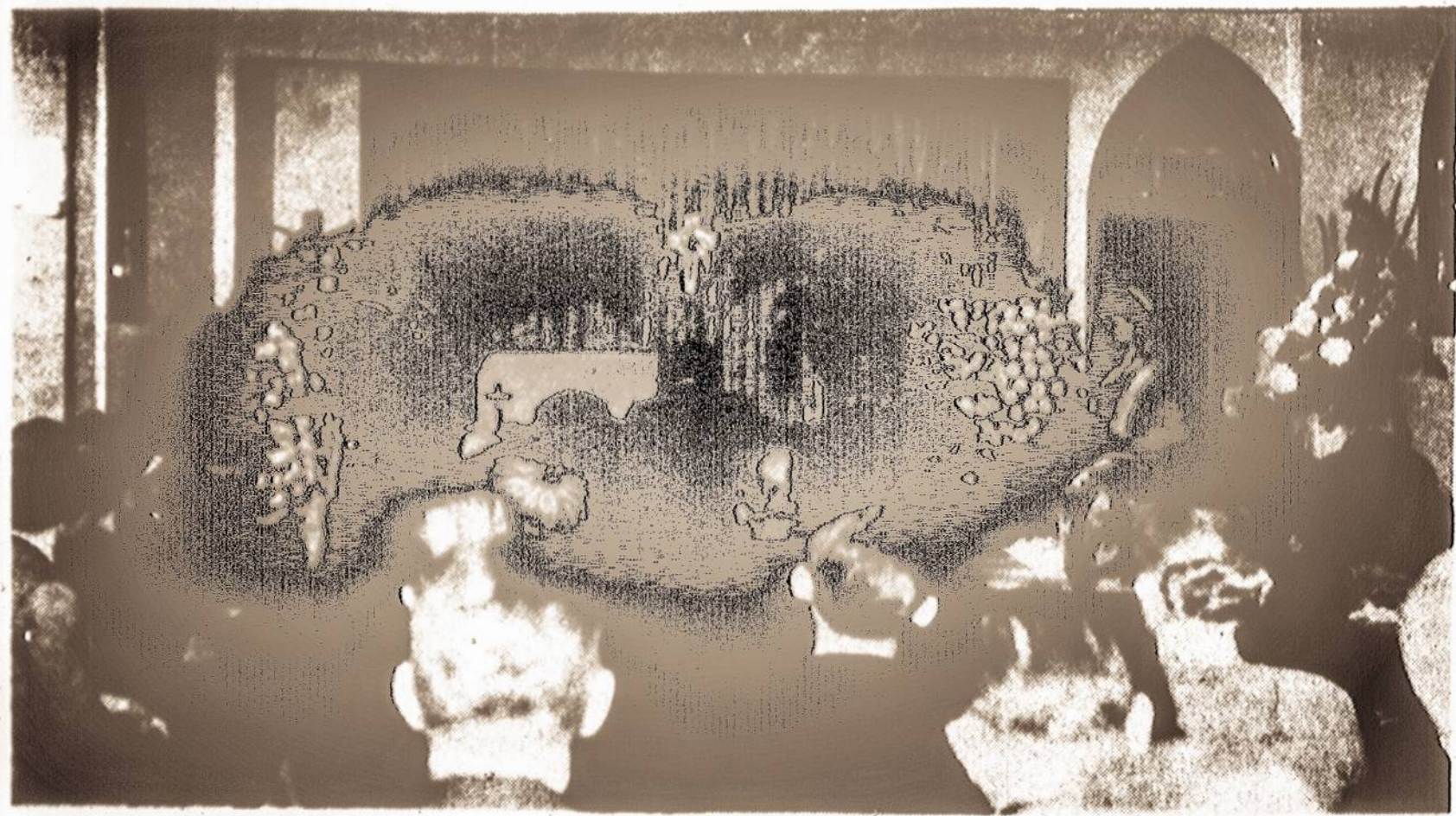
Petruį Lisauskui pradėjus, programą toliau vedė Petras Šlapikas, Sukaktuvininką pradžioje pasveikino Vienybės leidėja Valerija Tysliavienė, kuri priminė, kad sukaktuvininkas tėra tik trim metais vyresnis už pačią Vienybę, bet Vienybę skaito nuo Brazilo laikų.

Toliau sveikino giminės: krikšto sūnūs R. Mockevičius

ir Myk. Vezevičius, krikšto duktė El. Mockevičiūtė, iš Moterų klubo — Tamašauskienė ir Agnes Raižis, iš klubičių vyrų — pirm. Vikt. Norkevičius, kalbas pasakė visa eilė jo draugų, kaip Pr. Kepešinskas, J. Kabašinskas, Edv. Suckellis, K. Lisauskas, P. Šlapikas, M. Šlapikienė, O. Vaigienė ir kt. Ilgiausių metų sudainavo Mary Petronienė ir Nely Vasiliauskas, visiems pritariant.

Pabaigoje visiems už sveikintimus padėkojo pats sukaktuvininkas.

Justinas Mackevičius, kuris, kad ir 75 m. eidamas, tą vakarą sau linksmas ir energingas šnekučiavosi su savo svečiais, į Ameriką yra atvykęs 1908 m. Kilmis jis yra nuo Vilniaus, Trakų apskr. Vekontų km.

Atsisveikinant su kompozitorium K. V. Banaičiu Šalinsko laidojimo koplyčioje: garbės sargyboje kairėje operos solistai Vladas Baltrušaitis, dešinėje Vincė Jonuškaitė.

S. Narkėliūnaitės nuotr.

Kazimieras V. Banaitis

Atkelta iš 2 psl.

Kun. V. Pikturai atkalbėjus rožančių, programą pradėjo St. Dzikas, New Yorko LB Apygardos vardu pareiškęs užuojautą vellonio artimiesiems ir giminėms.

Kalbas pasakė Lietuvos konsulas Vyt. Stašinskas, solistų vardu kalbėjo Vincė Jonuškaitė, dirigentų, chorų ir buv. okteto bei Pasaulinės parodos muzikų komiteto vardu atsisveikino Alg. Kačanauskas, Operetės choro vardu kalbėjo jo dirigentas Myk. Cibas.

Kompozitoriaus karstas buvo papuoštas gėlėmis, o newyorkiečiai menininkai pasikeisdami budėjo po du prie vellonio galvos ir kojų.

Kompozitorius palaidotas gruodžio 28 d. po gedulingų pamaldų Angelų Karalienės par. bažnyčioje, kur pamaldas laikė kleb. kun. Aleksiusas, asistuojant kunigams Jankui ir Pakalniškiui. Per pamaldas giedojo Vincė Jonuškaitė ir vyrų kvartetą, smulką griežė I. Vasyliūnas, specialiai atvykęs iš Lawrence, Mass.

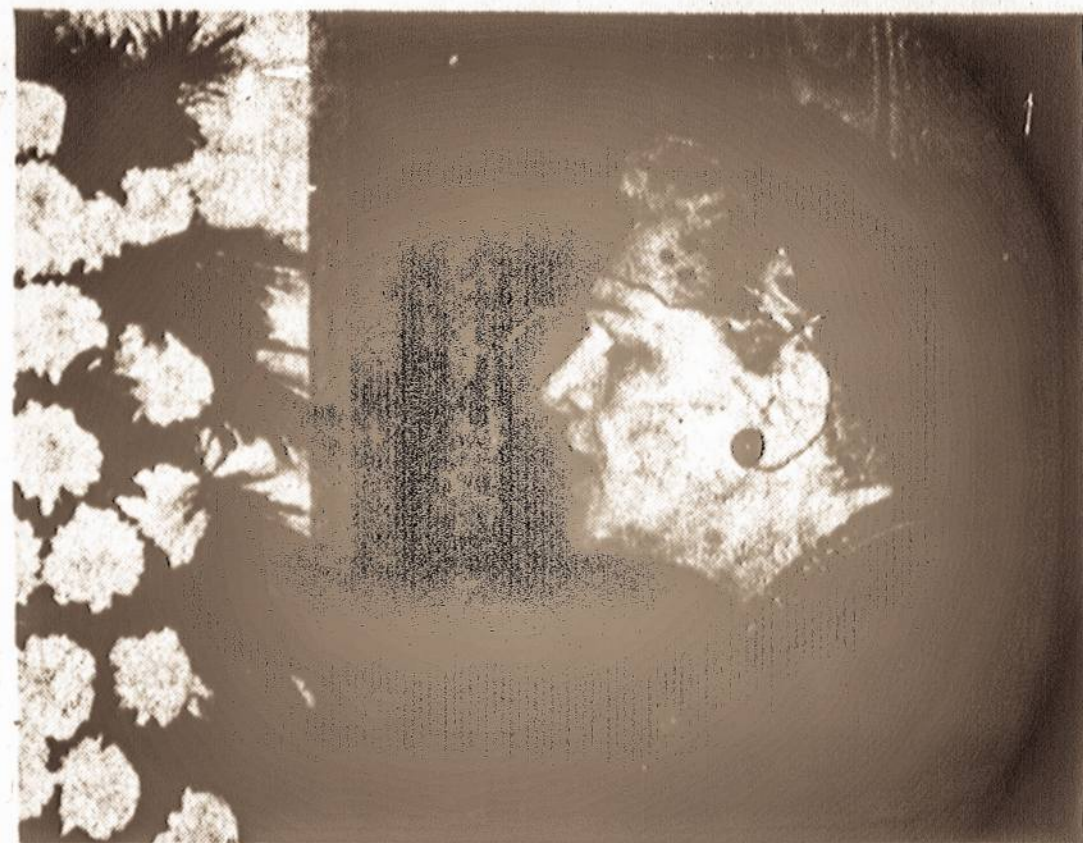
Į kapines palydėjo būrelis artimųjų ir draugų bei buvusių jo mokinių ir jo kūrinių atlikėjų, kun. V. Pikturai atlikus paskutinį re-

liginį patarnavimą.

Iš vellonio artimųjų New Yorke liko jo brolis Bronius Banaitis, kuris pats, dėl nesveikatos, nes gulė ligoninėje, negalėjo dalyvauti jo laidojime.

Vellionu daugiausia rūpinosi jo brolis Broniusas žmona Irena Banaitienė ir jos duktė ir sūnus.

Chicagoje liko liūdėdama vellonio sesuo Salomėja Nasvytienė su dukterimis Salomėja Valiukiene New Haven, Conn., Danute Nasvytyte Australijoje ir Giedre Gudauskienė Los Angeles. Taip pat Amerikoje gyvena kompozitoriaus brolis žmona Marija su sūnumi ir dukra Chicagoje.

Vincė Jonuškaitė solistų vardu atsisveikina su komp. K. V. Banaičiu Šalinsko laidojimo koplyčioje gruodžio 27 d.

Svečiuose pas Argentinos lietuvius

Atkelta iš 10 psl.

gokai pasikalbėjome apie Lietuvą, Ameriką ir apie viską, kas tik užėjo ant seilės, kai tuo tarpu vis naujus valgius nešė. "Žinau, -- kalbėjo dėdė, kai jau kiek išgėrėme, -- turtų mes čia nesukrovėme, bet pavalgyti ir išgerti, tai turime."

Gana jaudinanti scena buvo pabaigoje, kai paprašiau dėdę "įgrabuoti" jo sveikintimus Lietuvoje esantiems jo artimiesiems. Turėjau nusiežusį tokį mažytį magnetofonuką, o ispaniškai magnetofonus vadina "grabador", tai mūsiškai "taperecorder."

Taigi, dėdė kalbėjo ir jaudinosi, kad net pakartotinai turėjau nutrinti ir vėl prašyti, bet įkalbėjimas išėjo jausmingas ir Lietuvoje skirtuosius asmenis pasiekė anksčiau netikėjomės. (Vos tik mėnesiui praslinkus nuo

sugrįžimo iš Argentinos, gavusi žinlą apie pablogėjusią Motinos sveikatą, į Vilnių išskridau pasiėmusi pas dėdę darytus filmus ir magnetofoninę juostą.)

Be dėdės, dar savo sveikintimus Lietuvon siuntė dėdlenė, Viktorija ir Petras Čepulėnas su žmona, nes Petras yra nuo mano krašto.

Po smagių vaišių pas dėdę, pavėžėjome Čepulėnus, kuriems maloniai prašant, dar užsukome ir pas juos į Villa Devoto. Tapome vėl iš naujo pavaišinti. Apžiūrėjome ir jų butą, tikrai jau miestietišką ir daug kuo besiskiriantį nuo maniškių trobelės Caseros miestelyje. Čepulėnai, anksčiau irgi nelengvai dirbę, dabar pensininkai. Jie per visą mano buvimą Argentinoje, parodė daug nuosirdumo, o išlydėdami būtinaį idėjo bonką argentinaiško konjako.

75 m. amžiaus sukaktį minint..., Viduryje (sėdi) sukaktuvininkas Jokūbas Mackevičius. Prie pagrindinio stalo giedant "Ilgiausių metų" iš k. i. d.: V. Tysliavienė, vakaro vedėja P. Šlapikas, M. Šlapikienė, P. Lisauskas, sukaktuvininko krikštasūnis R. Mockevičius su žmona.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka